LILIA

Wnowym Ogrodźie Wągrowieckim

Stárożytnie zásádzona

Wkośćielney godnośći, Cnotami Swiątobliwośćią, Nauką, won-nie roskwitła.

BERNARD S. OPAT

KLARAWALENSKI.

Prze Wieleb. Oycow Cysterciensow Fundá-tor y PATRYARCHA.

w Dźień vroczystośći iego.

KAZANIEM

Do násládowánia wszytkim wiernym. w Kośćiele Wągro-wieckim Klasztornym.

Przez W. X. HIPPOLYTA STOYKOWSKIEGO Pismá S. Doktorá, Prowin-ciey Polskiey Oycá, Káznodźieie Ordynáryussá Poznáńskiego. Zakonu Bráći Mnieyszey S. Fráńcisſká Conuent.

PODANA.

w Poznániu v Woyćiechá Regulussá Młodniewiczá R. P. 1679.

Kleynot Stárożytny Ich Mośćiow Pánow IĄNKOWSKICH.

Pieknie ſtoi Báránek wizerunk ſkromnośći
W Niebo pátrzac wyraża wzor wſzey pobożnośći.
Prototyp Chryſtuſowych Cnot tu prezentuie
Kośćioł, Zakon, życzliwość, madrośćia piáſtuie.
Stoy w kleynoćie IVNOSZOW, *rogi wzgorę podnoś*
Z Swiatobliwych twych krokow, wieczna chwałę odnoś.

Przewielebnemu w Bogu
Iego Mośći Xiędzu
WOYCIECHOWI KAZIMIERZOWI JANKOWSKIEMV,
Zakonu S. Cysterciénskiego Przeorowi y Plebanowi Wagrowieckiemu, z cáłym Konwentęm.

Moiemu wielce Mćimu P. y Dobrodźieiowi.

LILIA *iedyny ogrodowy ornáment, wdźięczny świátá kwiát, droga rozlicznych źioł perłá, pierwsza źielonych pol y miłey wiosny ozdobá, niebá roskosznego chwałá, z rąk moich do Przewielebnośći Wászey Mośći Xięże Przeorze y Plebánie Wagrowiecki z cáłym Konwęntem, wprezencie idzie od dźiana w Habit białey niewinnośći Anielskiey* Castitatem & puritatem *reprezentuiaca: wserduszká czerwone miłośći Boskiey, będ*ac inuisa veneri; *w zapách nieporownány świątobliwośći,* Nil indecens admittit, *Oćiec y Pátryárchá Bernard S. Vbrána iest tá Duchowna Lilia wnieskáźitelna wiecznośći togę, wdźiałá niezgubna wszelkich zastug koronę,* S. Hieron. con: Iouian. Nicand. Cassiodor.

opátrzy-

opátrzyłá ſię kończyſtymi od rożnych nieprzyiaćioł
Cant. 2. *tarnámi,* Lilium inter ſpinas. *Vśiádłá ná wyſokim*
Petraſan. *zwierzchnośći thronie* Regium & inæſtimabilem virum commonſtrans, *ná ktora pomnieyſze kwiatki ni wſtońce gwiazdki pogladáiac, iák źli Plánetowie awerſya, ták dobrzy rożnych dárow influxy odnoſzą.* Przypátruia *ſię nize trzech Kroleſtw ziáchání poſłowie ták przedźiwnemu kwiátowi. źiołá widzą oczy náprawuiaca źieloność* bonum exemlum: *drzewá wſtup roſnaca latorosl* fortitudinem à natura prouenientem: *kwiáty rozweſeláiaca wonność* ſuauiſſimum Eccleſiæ odorem. *Przyznawáia iáko Krolowey* Regius flos lilium, *należyta*
Pier. *rewerencya: á iákże przyznáć nie maia? poniewaß kándorem, godnośćia, y zacnośćia, naymedrſzego*
Matth. 6. *przeſzłá Sálomoná* Conſiderate lilia agri, dico vobis nec Salomon in omni gloria veſtiebatur ſicut vnum ex iſtis. *Odźiałá ſię zwierzchu śiedmia ſrebryſtymi liſtkámi, wewnatrz złotymi ſercámi, ćiagnie z źiemie humor naylepſzych álimentow, wabi z niebá obfitość roſy niebieſkiey, z pomoca promięni ſłonecznych kwitnie, żapáchem Sabeyczykom rowna. Leca do niey zráná ni do Cześniká ochotnego, álbo Alchimiſty dowćipnego prácowite pſczołki, áby z niey ponętne wybieráły liquory, á potym ſłodkie záràbiáły miody. Stoł ná ktorym Chryſtus Pan o-*
Beerlink in *ſtátnia ſprawował wieczerza poſtánawiáiac Naśw:*
Th. vit. *Sákrament, nákryty był obruſem w kwiáty liliowe*
Hum.
robio-

robionym. niedźiw, álbowiem Báránek Wielkonocny Chrystusá Páná figuruiacy ná nięm miał bydź po-stáwiony y zázywány. Do liliowego Ogrodá y ia wprowadzam y oddaię WMMM Pánu y Prałato-wi zrodowitey Fámiliey, wiara Kátholicka, mę-stwem rycerskim, wielkiemi w Kośćiele Bożym za-sługámi sławney, Báranká Iunoßá w polu czerwo-nym krwia známięnitych Antecessorow zpluſczo-nym stoiacego, w niebo gdźie wiele duß doskonáłych vprzedźiło tám zá niemi zmierzáiac pogladáiace-go; źięmię wßytkiemi nogámi doczesnośćiámi depca-cego. Wnim tu káżdy znaydźie Rod Krolewski Re-gale Sacerdotium, *doskonáły żywot bogomyślny* so-litudinis amator; *zwierzchność Kośćielna* Princeps Ecclesiarum; *przyiaćielska życzliwość, krotofilna konwersácya, niezmyslona szczerość, łágodny głos* Alijs facilè associantur; *ofiárę sámego Chrystusá P. ktora Aaron w Kápłáńſki vbrány appárat Báran-ká ofiáruiacy, reprezentował. Znaydźie nádostatek, iż iest wodzęm inne owieczki vprzedzáiacym.* Ille ducatum præbere ouibus euntibus in pascua & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas so-let. *Znaczy Pásterzá dußom pástwisk zbawiennych potrzebuiacym, niebieskimi náukámi, kazániámi żar-liwemi, vsługuiacego; cnotami SS. pásacego, do nie-bá prowádzącego. Za niem słuchaiącego głosu te-go owieczki chyżo postępuia:* Oues vocem eius audi-unt. *przez ktore Eucherius rozumie owych* Qui simpli-

1. Petr. 2.
Plin.
Eucher.
Oppian.
Theol.
Hesych.
Ioan. 01.

ſimplici, vera, puraq; fide pietatem hanc noſtram
amplectuntur. *Wſzytkie te Báránká prerogátywy,*
w Tobie ſedem *obráły Mośći Xiężę Pryorze, ále ich*
nád ſłońce iáśnieiących produkowáć nie śmiem, że-
Homer. *bym Zakonney nienáruſzył pokory. Czy zmyślił,*
czy prawdę powiedźiał Homerus, że ſię nie tylko
Báránki polnymi liliámi tuczą, ále y Orátorowie
Troiánſcy liliy miáſto potraw záżywáli áby wybor-
nieyſzą fákundyą, przyięmnieyſzą mowę mieli. Fun-
dáment tey fikciey ieſt z Medykow, álbowiem lilie
wdźięczną y wonną w vſtách rodzą párę. Wy Prze-
wielebni Oycowie záżywaćie tu liliámi vtuczone-
Cant. 2. *go Báránká Iezuſá Páná* Qui paſcitur inter lilia,
z niego tákowe w Duchu czerpaćie páſzy. Ita caſta
Caſſiodor. generatio paſcitur quando nil turpe cogitat, nil
indecens agit, nil inhoneſtum loquitur. *W tych*
doſkonáłośćiách, Vos ne dum virtus innata & e-
xercitium continuum ad hoc inſtruxit, ſed quo-
dammodo natura ipſa formauit. *gdyśćie ſię w czy-*
ſtego liliowego wáſzego Oyca, iego zbáwiennymi kar-
miąc perfekcyámi przeiſtoćili, y ná Przełożone-
go ſwego rzetelny Zakonney wokaciey pogládáiąc
prototyp, wielkiey nabyli doſkonałośći. Ze lilie ſą
Siluius Val. *prognoſtykiem ſcześćia y fortunnego powodzenia*
Natural. *wroſzką: Báránká tákże pſczoły nie kąſaią ani w*
nim iádowitych vtapiáią żądeł: poważyłem ſię
W M. M. Mćiwym PP. *tego konſekrowáć Báránka*
Liliowego, zlec ćie ſię tu y obſtąpćie go wkoło in
circu-

circuitu mensæ *ktorym nieudolny Orátor częstuie. Przyimieß go iáko włásnego, ze wßytką Bráći swoich kongregácyą. Przewielebny Mośći Xięże Pryorze y Plebanie, á mnie z Zakonęm moim w łásce y miłośći Bráterskiey chowáć nie vstánieß.*
Dat. ex Cella Posnań. ad S. Antonium.

WM. MM. Prałatá y Dobrodźieiá ze wßytkim Konwentu Wągrowieckiego zgromádzenięm.

Vniżony Bogomodlcá y sługá

X. HIPOLYT STOYKOWSKI Fránćiszkan

Káznodźieiá Poznáński V S. Antoniego.

APPROBATIO.

DIuus BERNARDVS Sacri Monaſtici inſtituti Fundator, & Magnus Parens, Abbas Claræuallis, Clariſsimum Eccleſiæ militantis lumen, ingeniosè per allegoriam in Lilio ab Adm: Rńdo Patre HIPPOLYTO STOIKOWSKI S. Th. D. Patre Prouinciæ Polonæ, Ordinario Concionatore Conuentus Poſnań Patrum Frāciſcanorum Conuentualium adumbratus, vt in publicum prodeat, authoritate Rńdiſsimi Officij Generalis Poſnanień concedo. Ego

STEPHANVS MORĘSKI S. Th. D.
Cań Cathedr. & D. M. Magdalenæ
Præpoſitus Poſnanień.
mpp.

✠

IN NOMINE DOMINI.

Dominator Domine, ex omnibus floribus orbis, elegisti tibi lilium vnum. *Esdræ 4. c. 5. v. 24.*

Panuiacy Pánie, ze wßytkich kwiátow świátá, obrałeś ſobie iednę lilia.

GDy iuß práwie ślicżne z námi pożegnáły ſię kwiáty; iuß zbytnie pánuiace vpały ſłoneczne wßytkę ogrodowa wyſußyły ozdobę; iuß ſkośćiáła y zawarta ziemiá przynależyta ſobie ſtráćiłá generácya; ſam przeswietnego Zakonu Cyſtercyeńſkiego dźiárdyn/ dźiwnie wonna miedzy tysiacem wybránych kwiátow prezentuie lilia/ Bernárdá S. Opátá Kláreuálen: Oycá y Pátryárchy ſwego. N. S. A niedźiw/ gdyß ſtárodáwne zálezale swiezo odnowione/ buyna źiemia náwiezione/ chłodna roſa ſkropione Ogrody/ ſtáre odwilżáia korzenia/ kwiáty wypuſczaia nowe/ oczy pięknośćia wabia/ nozdrzá wonnośćia rekreuia/ ſpirant Odorem. Nowy Wągrowiecki Ogrod od lat 525. wſádzona/ dźiś swietobliwośći zapáchem roſkwitla świátu y niebu wyſtáwiá lilia Reginam florum Miodoplynnego Doktorá. Swiatu/ po wßytkiey ßerokośći źiemſkiey miliтuiacego Kośćioła circumferenciey. Niebu/ po nieográniczonych Empyreyſkich ſtánzách triumfuiacego Duchow niebieſkich wiziey y fruiciey Boſkich zażywaiacych zgromádzenia. Kwitnie po wßytkich świátá Chrześciáńſkiego częśćiach Zakon Cyſtercyeńſki/ do ktorego rożnych ſtanow Krolewſkich/ Kśiażęcych/ Senátorſkich/ naygodnieysi konkurruia Perſonáći/ áby ni miodowe Pſczołki/ ſok dußnych zbierali konſoláciy. Slynie błogoſłáwieńſtwá wiecznego nieuſtáyna radośćia/ ktorey nieprzeliczona liczba Zakonu tego doſkonałych Profeſsow tu zá żywotá zkoßtowawßy/ teras iuß po nieſkończone wieki záżywaia iey w niebie.

Platus lib. 3. Heſperydzki Ogrod był ták buyny/ vpráwny y żyzny/ iż iákiekolwiek w nim posiano źiarna/ z nich ſame wyraſtáły lilie. Hyácynth/ Nárcyſſ/ Hyblá tránsformowáni w kwiá-
Rauis. Tom. 2. ty/ wyſokie wydáwáli kwiećie. Vrodzaynieyſzy Cyſtercy-enſki/ bo láſká Boża zkropiony Zakon/ tylko niebieſkie rodźi lilie. Poetowie (Paulus Reanalmus świádczy) o liliey powiedźieli. Flos terræ cui non cunabula debes ſed cælo; lubo widźiſz wynikáiące z źiemie lilie/ zrodzenia iey nie przypiſuy źiemi/ ále tylko niebu. O Panienkách/ S. Pa-
S. Paſchaſius ſchaſius mowi. Virgines verè flores Ecclesiæ & lilia Paradiſi. Bernárd S. nie płćia białogłowſka/ ále czyſtośći du-
Breu. Rom. ſzney prerogátywą/ żył wdźiewictwie Anielſkim. Nunquam de ſententia colendæ caſtitatis dimoueri potuit, toć był lilią niebieſką/ á ieśli według Philozofá/ Partus ſequitur ventrem. Według Náturáliſtow/ Nec imbellem feroces progenerant aquilæ columbam. Według Theologow/ Plus operatur gratia, quàm natura. Według Experientow/ Caſtos dant lilia ſomnos. Według Hiſtorykow/ Apelles ná tle liliowym Alexándrá Wielkiego ták rzetelnie od-
Horatius. málowáł/ iż kto nań ſpoyźrzał/ żywego być rozumiał. Duorum Alexandrorum alterum Philippi, nullis viribus vincibilem. Według Piſmá S. Chryſtus niebieſką był lilią; gdy ſię do nieba doſtániemy/ iego ná ſię weźmiemy podo-
S. Bernardiz p. 2 ſerm 68. ar. 3. c. 2. bieńſtwo. Omnes erimus ſimiles Filio Dei in ætate & ſimilitudine. Toć wſzyſcy Bernárdá S. ſynowie/ w czyſte przeiſtaczáią ſię lilie. Bywa to/ iż w Ogrodźie ſwoim dźiedźiczny Pan/ iedno ſobie vpodoba drzewko/ źiołko/ kwiatek nad inne milſzy: Bog/ ex omnibus floribus Orbis elegit lilium vnum Bernardum. A z tey liliey ćieſzy ſię Kośćioł S. ráduią wierni/ tryumphuią Swięći. J ia was do tey allegrezze/ ſerdeczney poćiechy w kompánią zápraſzam/ ná oglądánie Duchownego kwiátá liliowego Bernárdá S. Niebieſkiey liliey ćiernem pierworodnego grzechu nieſkáżoney Pánnie/ Naświętſzey Mátce Bożey ná Cześć.

O Po-

O Poczatku liliey kożna ieſt tradycia. Poetowie mowia/ iż Bogini Juno karmiac piersiami máluchnego Herkuleſa/ trefunkiem gdy mleko z piersi ſwoich w vſta iego ſtrzykáła/ kilká kropel z nieba vpádło ná źiemię/ ktorymi źiemia iak dżdżem choynym námokła obfitość liliy z ſiebie wypuściła. Bernard S. Fontanis, w Mieśćie iakby zrzodłami żywych wod oblewáiacym národzony/ iáko lilia przy wodach rośnaca swiatobliwośćia zakwitnać miał. Fontanis, bo lilia fæcunditatis płodnośći ſymbolum według Pliniuſzá: Nihilq; fæcundiùs vna radice quinquagenos ſæpè emittente bullos, iedno źiárno pięćdźieśiat innych wypuſcza z siebie. Bo S. Bernard niezliczonych po wſzytkich świátá częśćiách duchownie miał rodźić Synow. Fontanis, bo lilia rerum ſtupendarum præſagium, tako miał Bernard S. doſkonálego żyćia wydáć z siebie zupełność/ iż nie do náśládowánia/ ale zdumienia wſzytkim w oczách ſtawáłá. Fontanis, bo lilia præclarioris ſpei ſymbolùm, iako Bernard S. nowe zawſze od Pana Boga odbierał poćiechy/ tak y Zakon iego w niebieſkich opływáć miał faworách. Fontanis, bo lilia znáczyłá godowe ſzátę (Ioſephus) Oblubieniec z Oblubieńcą ná białych ſzátách liliowymi kwiátami wyrobionych/ náwieſzawſzy kanákow drogich/ łáńcuchow/ pereł/ wchodźili do izby ſtołowey/ w ktorey odpráwiano bánkiety/ á potym ná przechadzki do Ogrodow fontan pełnych wychodźili. Amicti veſte candida ſolebant mane Vrbem ingredi, prædium hortis & inductis fontibus amænum ſimul ac opulentum, in curru regio vectari delectabantur. Nie wprzod Bernard S. świát ten oglądał/ nie wprzod go ręká łáſki Bożey w ogrodźie żywotá Máćierzyńſkiego wſádźiłá/ y národzonego do oglądánia oczom ludzkim vkázałá/ wodá krztu S. łáſki poświecáiacey niewidomie zſtępuiacey omyłá/ áż go błogoſłáwieńſtwy niebieſkiemi vraczyłá/ iż o nim beſpiecznie mowić może co Alexander de Ales Doktor Francíſzkáńſki o S. Bonáuentu-

lib. 21. c. 5

Scherl. in Cant. Th. 2.

l. 8. Antiq. cap. 2.

nenturze. Videtur Adam in Bernardo non peccaſſe. wtęn czás gdy Adam w Ráiu zgrzeßył wßytkich nas wole w woliiego moralitèr będacych zgrzeßyły: ále Bernard S. nie zgrzeßył/ bo nie ták mlekiem karmiony był máteryalnym/ iako Boſkiemi roſkoßámi czy ámbrozyámi od rąk Anielſkich robionymi. Ab vbere conſolationis eius. Boſka piers iego nápawała. Hinc paſcor ab vbere, mowił S. Auguſt. Fontanis. albowiem Páleſtyná dla buyney ziemie wielko liliy obfitość rodzi/ że niemi polá ni gwiazdámi niebo zagęſzczone bedą. Nie ná innych mieyſcách Bernard S. Klaßtory/ y Bráci ſwoich poſadził/ tylko w puſtyniach/ od ludzi odległych/ niebá bliſzych. S. Chryzoſtom zachęcaiąc wiernych do żywotá puſtelniczego/ bogomyslnego ni dobrowolnego więzienia/ ták go im ſłodzi. Recede de via, & planta te in loco ſecreto, vt nec mundus tecum habeat áliquod commune, nec tu cum mundo. Szczesliwość wieczna/ ieſt to iednym vſpokoieniem/ ktore ſercá nigdy nieztrwoży

Boëtius. áni zálteruie. Beatitudo eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus. Vczy bowiem ſubtelny Doktor/ iż błogoſłáwieńſtwo/ przez to ieſt wieczne/ nieodmienne/ álbowiem ie wola Boſka perpetuò záchowuie/ iż w nim błogoſłáwiony nigdy zgrzeßyć nie może. Wola też błogoſłáwionego ieſt actiua reſpectu actus fruitionis, álbowiem præſentato obiecto per claram viſionem, habet libertatem determinationis ad ipſum. Duße B. w niebie iáko w puſtyni ták wole ſwoię determinuie do Páná Bogá/ iż iey do żadney ſtworzoney rzeczy oderwáć niemogą. Wiele ludzi ßuka pokoiow w Kośćiele/ áby mogli bez rozerwánia mysli páciorki odpráwić/ y reflexyę do ſumnienia ſwego vczynić/ áleć tam wiele znaydzie nieſkromnych Suzurrántow/ ktorzy ſię do drugiego przyśiadßy pilnie pytáią/ o nowinách/ háręndách/ záſtáwách/ vrodzáiách/ krewnych/ przyiaćielách żywych y zmárłych. Oczy/ y tám y owdźie rzucáią/ tę y owę perſonę zoczą/ álić przez nie czárt śiatki ná złowienie

duß

duß czyſtych záſtáwia y lápá. Koláná częſtokroć miáſto należytey Bogu czci cultum latriæ, albo SS. Bożym Duliæ, albo Przeczyſtey Pannie Mariey hyperduliæ oddania/ wielu pogorßa. Jnni vſpokoienia ßukáia w domach: nadiádá goście choć nie potrzebni/ muſiß ſię z nimi báwić/ tám cię nápadnie twoy nieprzyiaciel/ ná zdrowie naſtapi/ żonę/ dzieci/ w niewola zábierze/ do rożnych ſadow pozwy záłoży/ dożywotni przyiaciel żona odſtapi. Jnni mniemaia iż w Miáſtach pokoie/ bo Mieſczánie propter ſecuritatem niezażywaia broni/ y tám ſię przed wynioſłoscia ſwawola ſláchty/ roſpuſta poſpolſtwá/ wyuzdániem pieniaczow/ ſpokoynie nie ośiedziß. Jnni mowia iż w ſtanie małżeńſkim pokoy: á gdzieß więcey złego porozumienia/ niewiernośći/ niezgod/ ſwárow/ wymowek/ miedzy czeladzia roznośći/ rebelliey/ nieposłußeńſtwá/ nieſczerosci pełno/ gdzie trudnieyße o ßtukę chleba zabiegi/ kiedy iedno zgromadza/ á drugie roſpraßa. Jnni dla pokoiu zaciagáia ſię na Woyny/ o iákie tám pánuia tradymenty/ z nieprzyiaćielem ſkryte á chytre fakcie/ dla ktorych wiárá/ Kroleſtwá cáłość/ praw y wolnośći lábefaktácya idzie. Jnni pokoy kłada w pośiedzeniu przyiaćielſkim/ álić tám często winny Bachus zágrzawßy mozgu/ do wielomoſtwá zbytniego/ rożnych detrakciy/ poiedynkow krwáwych/ przywiedzie ię/ iż częſtokroc dla iedney ſkoczki/ korrezyanki/ wielom ni Janowi S. bez głow pląsáć przyidzie. Jnni náoſtátek pokoy ſtánowia w Concyliach/ Senátach/ Ratußách/ áß tám obaczyß iż ieden przyidzie z nátkána garśćia/ inny z kántáruſem że ſpráwiedliwey bronić nie będzie: inny pokrewnośćia zligowány/ że prawom ßyię pozakręca: inny z málignáncya/ iż ſpráwy nikogo dobrze nie zrozumiawßy według ſwego cerwelu oſadzi: inny z ſynderezya/ że votum ſwoie da niegodnemu dignitárſtwo niezáſłużonemu.

Poſtrzeże raz ieden Ślachćic Rzymſki/ że pewna Oſobę dwá páziow zlanymi świecami do pálacu prowádza/

záwołá ná ſynow ſwoich/ mowiąc: słuſznie záżywáłe świá-
tłá ći ślepi do pálácu wchodzący/ á nie z pálácu odchodzący/
bo przy dworách o świetle pokoiu niemyśl/ ále tylko ná
mieyſcach oſobnych/ gdźie nikt nie zturbuie/ ná drodze nie
Origenes. lib. záſtąpi/ do złey kompaniey nie náwiedźie. Quamdiu quis
8. in Leuit. permixtus eſt turbis, & in multitudine fluctuantium vo-
lutatur, non vacat ſoli Deo, nec ſegregatus eſt à vul-
go, nec poteſt eſſe ſanctus. Poki kto w ſzeregu ludźi świá-
towych chodźi/ y iáko w czołnách z kołyſáiącymi czołgá/ ten
ſię Pánem Bogiem nie báwi/ áni od poſpolſtwá odłączá/
niemoże też bydź świętym. S. Grzegorz wielki niegdy ży-
ćia bogomyślnygo kontemplant/ to piſze o ſobie. Quaſi
Lib. 11. Epiſt. Ep. 128. proſpero flatu nauigabam, cùm tranquillam vitam in Mo-
naſterio educerem, ſed procelloſis ſubitò motibus tempe-
ſtas orta eſt, me rapuit in ſua perturbatione, quia quiete
perditâ, mentis naufragium pertuli. Ecce nunc in vndis
verſor. &c. Galfridus Káwáler Fráncuſki wſtąpiwſzy do Klá-
ſztorá Kláráválenſkiego Bernárdá S. nieprzyzwyczáiony
w celi śiedzeniu/ czytániu/ modleniu/ vſtáwicznemu mil-
czeniu/ z boleśći zewnętrzney rzekł. Nunquam ampliùs læ-
tus ero. Zadna mnie rzecz więcey w tych okropnych nie-
rozweſeli puſtyniách/ tu ludźie od wſtrzęmięźliwośći iák
ſczepy wyſchli/ od klęczenia żiebrá ſobie polamáli/ od me-
dytácij oczy wypłákáli/ od ſpiewánia powiędli/ od diſci-
plin z ćiáłá opádli. w Refektarzu niemáſz nic do ſmaku/ ſá-
łátá bez kondymentu/ chleb ośći pełny/ napoy/ láqua
vinacia. Cellá ták ſczupła/ że ią łzámi męmi z kropię/ pá-
rá zuſt moich napełnię/ łoſzko ták krotkie że ſię ledwie nogi
z głową ni w iednym kłębku zgodzą. Sny/ vſtáwicznym
czućiem/ pilno ſłucháiąc/ gdy o pułnocy kilká rázow wy-
biia we dzwon/ tam ſie w Kośćiele wſzytkiemi ſmyſłami
trzebá vłożyć/ mrozy/ źimná zćierpieć. Coſz tedy rozweſeli
ſerce moie? Co rozumiećie czy to był prawdźiwy ſmutek y
meláńkolia głowę ſuſzącá? zmyślona táczey/ nie ocućił ſię ze
ſnu/

ſnu/ áż mu Bernard S. ták weſoły ſen v Páná Bogá vpro-
ſił/ iż powſtawſzy weſolo ſobie ſpiewał/ Nunquam am- *Serm. 59. de*
pliùs mœſtus ero. Nigdy ſmucić ſię nie będę. J ſłuśnie/ *verb. D.*
bo świat iako nienáſycony żárłok/ miłośnikow ſwych po-
żerá. Sæculum abſorbet amatores ſuos, vorare nouit non *S. Auguſt.*
portare. Nie komu inſzemu tę melodiyne przywłaſczę ſonátę/
tylko Zakonnikom puſtelniczy żywot wiodącym/ ktorzy w
Klaſztorach od ludzi odległych niebieſki żywot/ ktory żadnego
ſmutku niezna/ prowádzą. Nunquam ampliùs mæſti
erimus. Siedząc tu iako Emiſon/ tęn ſpytány/ czemu wpu-
ſtyni ſam będąc vſtáwicznie ſię śmiał? odpowiedział/ ſłu- *Láert l. 6.*
śnie ſię śmieię. Bom ieſt ſam. Kiedy Zakonnik murámi
obwiedziony/ klauzurą opátrzony/ ślubami świętymi obo-
wiązany/ ni lilia w Ogrodzie dobrze okopána zoſtáie/ coſz
go záſmuci? Semper gaudentes. Jnne polne kwiatki pręd- *S. Paul.*
ko vſuſzy wiátr/ vwárzy mroz/ oſtra kośiarz podcźnie koſa: *Theſſal 6.*
ták światowńicy lubo ich wſzędzie pełno/ roſkoſzy ſzuká-
ią/ á muzykę chowáią/ przecię iáko perfectè ſphæricum *Mathem?*
non tangit perfectè planum, niſi in puncto, ták oni tylko
w punkćie weſela nábywáią. Pone illos vt rotam. Pſal. 83. *Pſal. 83.*
Gdy ſię rozbiega koło w punkćie dotyka rzeczy: ále Zakon-
niká ſtáwia iedną kolumną. Faciam illum columnam, żá- *Apocal. 3.*
dne iego ni liliey niezłamią przećiwnośći. Nienáchyliły Ber-
nárdá S. ſtáteczności.

Pátrząc ná ſrebrzyſte liſtki liliowe rozwinione/ naprzod
widáć ſerduſzká złote/ aureum tenet intus floſculum. Te
nie co inſzego ſymbolizuią/ według zdania Laureta Cerua- *Cornel à Lap.*
rienſá/ tylko miłość Boſka. Atheneus: iż Venus Bogini ze *in c. 36. Eze.*
wſzytkich kwiátow naybárdziey kocháłá lilie dla białego ko- *l. 15. c. 18.*
loru/ názwane były veneris oblectámentum. Bernard S.
w ſercu ſwoim záwſze noſił ſumnienie złote/ ktore iáko li-
lia vpodobawſzy ſobie Miłośnik niebieſki/ pierśi iego w
ktorych ſerce rezydencyą/ á w nim duſzá iáko w ſtołecznym
Mieśćie Krol mieſzkánie ſobie zápiſáłá/ opáſał iako Oblu-
bieni-

bienicę Sálomonowe liliámi/ Venter tuus eburneus vallá-
tus lilijs. Inßa przekłada verſia. Viſcera tua ſicut ſpecies
ſyderum cæleſtium. Wnętrznośći twoie repreſentuią oſo-
bę zodiáku niebieſkiego. Nie ſłuſnieyże było ſerce iego przy-
rownáć do słońcá. Bo iáko słonce wßytkie podmieśięczne
rzeczy ożywia/ názwáne ieſt/ Pater viuentium, ták ſerce bę-
dące Principium vitæ wßytkie ánimuie członki. Nieprzy-
zwoitßaß kompárowáć do Mieśiacá? bo iáko Mieśiac
Origo humiditatis ieſt początkiem wilgotnośći/ ták ſerce
źrzodłem humidi radicalis nas rzezwiącym. Nie lepieyże by-
ło przykßtałtowáć do Iutrzenki/ ktora ledwie ſię ná niebo
wzbiie/ nátychmiáſt práſtwo/ ludźi/ y wßytko budźi ſtwo-
rzenie/ pewnym Kwiátkom wſtátku ſtoiącym Iacobus Vr-
ſinus Cardinalis S. Georg. zá weśćiem iutrzenki wigoru ná-
bywáiącym przypiſał Virtus auxilio. Ták ćiáło ludzkie/ zá
nieuſtáynym ruchániem ſercá/ nábywá rzezwośći. Coż ma
ſerce zá podobieńſtwo do Zodiáku? Aſtrologowie vczą/ iż
Zodiák dwoiákie ma plánety/ dobre y złe/ łáſkáwe y ſuro-
we. Ieſt tám Báran z Bykiem trykſátym. Ieſt Rak ze
Lwem iádowitym. Ieſt Niedźwiadek zárážliwy z Ko-
złem ſmrodliwym: ſą bliźnięta niewinne/ ſą Pánny ſkromne/
ſą Wági ſpráwiedliwe/ ſą ryby óźiębłe. Kiedy słońce do-
brymi rządźi Plánetámi/ wßytkie dobre ná źiemię ſpuſczą
influxy: kiedy záś złymi kieruie/ niczego nieſpodźiewáć ſię
dobrego. Ták gdy ſercem diriguie Pan Bog/ zeydą ſię do
niego Plánety dobre cnoty SS. ſtánie tam wagá z ſprá-
wiedliwośćią/ Pánná z czyſtośćią/ Mars z dźielnośćią. Ie-
śli záś ſercem kieruie świát/ zkupią ſię złośliwe Plánety/
Kożieł z ſmrodem ćieleſnym/ ſkorpion ząbem zápálczywym.
Dzban z nienáſyconą pożądliwośćią. Lew z tyráńſkiem o-
krućieńſtwem. Byk z rykiem detrákciey bliźniego. Ná tá-
kowym to hemiſpherium/ krążą rożne wyſtępki. De cor-
de exeunt cogitationes malæ, adulteria, homicidia, forni-
cationes, furta falſa, teſtimonia, blaſphemiæ. Wychodzą z
ſercá

z sercá rogáte bárány mysli sprosnych/ opáczne ráki cudzo-
lostw nieczystych/ oczni strzelcowie kradziestw/ spolne bli-
źnięta fałszywych świádectw/ nieogłaskánych ryb bezrozu-
mne bluźnierstwá: ále sercem Bernárdá S. záwsze regował
Pan Bog/ bo nie było tey cnoty/ ktoreyby náśládowáć nie
miał Vallatus lilijs.

O Liliach pisze Pliniusz Nec vlli florum excelsitas L.21 c.5.
maior, interdum cubitorum trium. Między wszytkiemi
kwiátámi iedná lilia iest nayrosleysza/ bo staturę ma łokćio-
wą. ni pewny kwiát Arábski semper incuruu , pisze Hono-
rius. Duch S. zálecá Elkánę Oycá Samuela Proroká/
ktory się interpretuie (według Origenesá) Possessio Dei. że Origenes.
erat Vir vnus de monte Ephraim, & nomen eius Elcana. 1. Reg. 1.
Był mąz iedęn zgory Efráim/ á imię iego Elkáná. Nie-
mogł że mu Duch S. innego apropriowáć imięniá. Erat
vir quidam? nonnullus? primus? Bo/ vnus est sine or-
dine ad secundum. Pierwsza lidzba żadney niemá do dru-
giey lidzby relaciey/ mowi nasz Ioannes Haije in Gen.
My iesteśmy wielorákiemi/ bo iáko Kámaleonci rozne ná
się biera pstrociny/ to białe/ to czárne/ to modre/ to zielo-
ne/ to czerwone/ to żołte/ ták nie ieden z czernieie od zło-
śći/ z czerwienieie od zbytkow/ z żołknieie od cholery/
zbladnieie od niewstrzemięźliwośći/ y iák wiele w oczách
ludzkich stánie obiektow/ wszytkie záráz ni málpa wyrázą.
Bernárd S. Vnus záwsze serce iego wniebie. vnus zá-
wsze miłość/ áffekty/ zmysły/ intencye w Bogu. Vnus
żadney wnim odmiány/ niestátecznośći niebyło: Bene Hugo victor.
dicitur vnus, quia nouquam mutatur, neq; de se aliter
efficitur. albo iáko mowi S. Grzegorz. Erat Vir v- S. Grego.
nus, amore singularis fuit. bo iáko Deus tuus vnus est. Deut. 6.
obiectum formale amoris, est Bonum. Vczą mę-
drzy. Amor est desiderium Boni & pulchri. Swięty
Dionisius Bogá miłowáć trzebá iáko iednego nád wszytkie de Diu: Nom.
stworzenia y rzeczy wymyslne náypięknieyszego. Wiele 6. c. 4. p 1.

Ludzi prágnie milowáć Páná Bogá / ále żeby z miłoścją
Bożą záráz złączyli y miłość ſtworzenia / miłość doſtátkow /
honorow / fortun / wczáſow / deliciy / á miłość Boſká
niechce kompániey. Non patitur illa Diuina ſublimitas
habere conſortem, mowi Orátor Afrikáńſki / álbowiem
Cyprian. miłość tłumi miłość. Amor amore impetitur. Bernard
l. de vanit. S. ſicut. Lilium vnum.

Oblubienicá duſzá S. rozgorzáwſzy przećiwko ſwęmu
Oblubieńcowi Niebieſkiemu Miłoścją / zámknęłá ſię w do-
meczku włáſnym / trefunkięm przyidźie / we drzwi zákołáce /
Cant. 5. y woła Aperi mihi Soror mea ſponſa. álić Oblubienicá
że iuż byłá kwefki z głowy zdięłá / fáworki / wſtęgi / zod-
pináłá / ſtroie złożyłá / ná łożku ſię vſpokoiłá: niechcąc ſnu
náſtępuiącego przerywáć / nog niepotrzebnie kaláć / zno-
wu ſię ſtroić / y bryzowáć / odpráwiłá páná młodego /
drzwi nieuchyliwſzy ſłowá nie dáłá. Oblubięniec zátym /
coś iey zá ſłowko ſerce przenikáiące powiedźiał / od ktoe-
rego iáko woſk od ogniá roſtopniáłá. Anima mea lique-
facta eſt, vt dilectus locutus eſt. wypádnie co prędzey
z Alkierzá / wołáć lámentliwie pocznie / y do śiebie ná ſłow-
ko proſić. & non reſpondit mihi. przyſzło ſię iey ná re-
ſolucyą vdáć / w vlice / przecznice / w Rynek wpáść.
Cant. 3. Circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram quem
diligit anima mea. Nie to / choc ią ſtráż nocná nápádłá /
zdeſpektowáłá / zſzát odárłá / po grzbiećie wſtrzepáłá /
poraniłá. Inuenerunt me cuſtodes qui cuſtodiunt Ci-
Cant. 5. uitatem, percuſſerunt & vulnerauerunt me, tulerunt pal
lium meum. Przećię z rąk ich vſzedſzy / kogo tylko nátrá-
fi / proſi / pytá / poprzyſięgá Audiuro vos filiæ Ieru-
ſalem ſi inueneritis dilectum meum vt nuntietis ei, quia
amore langueo. Nie zátrzymáły Oblubienice / áni pięknẏ
pałác / áni czás nocny niebeſpieczny / áni ſtraż żołnierſka /
áni kortezyant żaden / káżdemu powiáda Amore lan-
gueo. Mogłá ſię z tymi ámorámi nie ogłáſzáć / ále tylko
áwizowáć

áwizowáć/ iż ná káżdym mieyscu zniebespieczeństwem zdrowia y reputáciey swoiey / spilnośćia y skwápliwośćia / ztrudem y frásunkiem Oblubienicá szukom / sámá á sámá bez serwitorek / bez assystenciey / bez konfidentek: Nie dziwuycie się miłość Boska żadney niepotrzebuie kompániey swieckiey. Tunc vere Deum diligis, si pro amore illius bona quæ potes operaris. Bernard S. táka przećiwko Pánu Bogu gorzáł miłośćią / iż gdy się mu wrodziwe Dámy wserce wkráść chćiáły / oczy iego ku sobie zwábić miłosne / łaskę iego osiągnąć / nigdy ná niewstydliwe nierządnice okiem nierzućił / ále ie zárzystym węglem iáko S. Fránciszek / álbo zápáloną głownią iáko Tomasz S. álbo kręcrym powrozem iáko Kázimierz S. wygániał y párował; Nie zaráził tey duchowney liliey ogien cielesności. l. de modo. bene vivendi. ser: 51.

Stoiąc Ludźie Izraelscy ná brzegu przy wodach Bábilońskich / kazáno im vtrápionym nocliwie śpiewáć. Hymnum cantate nobis de canticis Syon. Ná ktore słowá ruszywszy rámionámi / á oczy zaláwszy rzęsistymi łzámi / y gorszko westchnąwszy / rzekli. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? wktorey to obcey ziemi byli Izráelitowie? nie we Włoszech / nie w Hiszpániey / nie we Franciey / nie w Niemczech / nie w Polszcze / nie w Turczech / ále ná tym świećie. Terra aliena est mundus. dla tegoż spiewáć się im niechćiało. O mili Izráelitowie / czy máło iest Muzykow / Wokálistow / Spiewakow / Instrumentálistow? Bili zwámi Orgánistowie. In salicibus suspendimus organa Nostra; byli trębácze / Kornećistowie / puzánistowie. Erit vobis Sabbathū memoriale clangentibus tubis. Num. 23. przećię nieśpiewáli w Babiloniey / ktora się tłumáczy confusio, zámięszánie / poki się niedostáli do syonu / ziemie obiecáney: tám náywdzięcznieysza Melodia Náyłagodnieysza muzyká / nayprzyiemnieysze śpiewánia. Ecce tempus Ps. 36. S. Augu. Num. 23.

 meum

Ezech.16. meum. Pagninus czytá. Ecce tempus amorum. Nisi in
Syon ideſt in Eccleſia non congrue celebratur Diuina
hom. 2. in laudatio. S. Aug. Origenes wperſonie Izraelitow wnie-
Ierem. woli Babilonſkiey będących/ mowi. Suſpenſa ſunt orga-
na quamdiu in Babylone ſumus, ſi venerimus in Ieruſa-
lem in locum viſionis & pacis, organa otioſa aſſumen-
tur & grauiter citharizabimus. Zoſtáie Bernard S. ná
świećie ni wcudzey dźiedźinie/ gdy mu młode latá dwa-
dźieśćiá y dwá pluso/ iáko lilia vroda niewinnośći kwi-
tnie/ rozne kłaniáie fáwory/ ápplauzy ludzkie myśl iego
od Boga odrywáią: Pocznie dyſkurowáć z ſoba. Jákże
ia ſtworcy męmu ná świećie ſłużyc będę? gdźie pełno ſi-
deł ná ſtawiał czárt/ w ktore ludźie ni muchy do ſłodko-
S. Augu ſer. śći/ ni ptáki do ſideł/ ni wiiace ſię pſczoły do dźwięku
255. de ſpe. leca? lepiey zakon S. poſtánowić/ lepiey ſerce ſwoie zá
tem. 10. verb. Ołtarz Panu Bogu poświęćić. Altare Dei cor noſtrum eſt.
Lilium. tám ſię Miłośćia z Pánem Bogiem ziednoczyć/ y ták
Bercori9. iáko Liliá. Surſum ſemper erigitur, & à parte cæli di-
tom. 2. latatur, à parte verò terræ clauditur & arctatur. My-
lićie ſię bárzo/ ktorzy rozumiecie/ iż człowiek świátowy
może ogniem miłośći Bożey páláć. wiedźćie co powie-
dźiáł Filozof. Intus exiſtens prohibet extraneum. J S.
Fer. 3. Paſch. Bonáwenturá. Si homo non peccaſſet, nullus eum ignis
vreret. Gdyby był Człowiek niezgrzeſzył/ żaden by go
był ogniowy vpał nie alterował; álbowiem ogien miło-
śći Bożey wſercu iego będacy ogien máterialny gáſił-
by był. Diament wogniu niezgore áni ſię zkruſzy. o S.
Ser. tom 16. Wawrzyncu Auguſt. S. nápiſał. Dum ardet intus flamma-
rum non ſentit incendium. Jeſli będźieſz ćieleſnośćia
pálał/ Miłośći Bożey náymnieyſzey iſkierki nieuczuieſz. Je-
śli miłośćia Boża rozgorzeieſz/ poduiaty ćieleſne záleieſz.
Bernárd S. Lilie złote miłośći Bożey ſerduſzká piaſtu-
iaca. A ktoreſz to ſerduſzká? S. Oblubienicá iákos
rowniankę gorſzkiey mirrhy w pierśi ſwoich noſiłá/ Fa-
ſciculus

ſciculus Myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea com morabitur. Cant. 2. Iedni Kontemplatyſtowie/ przez tęn gorſzkiey Mierrhy faſcykul / rozumieią prześládowánia/ vćiſki/ vtrápienia; ſtaią ſię káżdemu/ kwiećiem/ kto ie ochotnie ponośi. S. Bernard przez tę rownianeczkę mniemá boleśći/ y męki chriſtuſowe podczas śmierci podięte. miáłeś ie Duchu S/ Miodopłynny Bernárdzie nazwáć ſnopem / wiązánia/ ſtogiem Mierhy/ ponieważ ćięſzkie y wielkie były tormenty Chryſtuſowe; Názwał ie iednák rowniánka/ bo miłośćią duſzna roſpływał/ medytuiąc mękę Chryſtuſowę; Faſciculum dicit non abſolutè, ſed mihi quæ diligo faſciculus eſt. Widźieliśćie Obraz Bernárdá S. á on wſzytkie męki Chryſtuſowey inſignia przy pierſiách ſwych piáſtuie/ iákby rzec chćiał. Miłuię was kręte powrozy / drotowe diſcipliny/ świeże rozgi/ oſtre ćiernia. ſromotny krzyżu/ koncżyſte gozdźie/ okrutna włoczni / ſromotne vrągánia/ żelżywa śmierći/ ziednoczćie ſię tu wgromadkę/ roſpámiętywáiąc ie omdlewam nád wámi / zmiłośći ku zbáwićielowi memu vmieram. Inter vbera mea commorabitur. Dam ſłowá ſymboliczne Auguſtyná S. Cætera creatura vileſcat, vt Creator in corde dulceſcat. Tenże de bono viduit. mowi. C. 21, Nullo modo ſunt oneroſi labores amantium, ſed etiam ipſi delectant. gorzkie prace przemięniáią ſię wſłodkośći dlá oſięgnięniá Páná Bogá.

Serm. 43. in Cant.

Ser. 14. de SS. tem. 10.

Frydetik II. Krol Angielſki/ chcąc mieczem y potęgą doſtáć Króleſtwá Francuſkiego/ zporządzáiąc woyſká/ ſzykuiąc pułki/ krwáwę ſtaczáiąc potyczki/ chcąc ſerca dodáć woſtátniey potrzebie Káwáleriey ſwoiey/ po wſzytkich chorągwiách wyſtáwić kázał Herb Króleſtwá Francuſkiego/ ktore ſię pieczętuie Liliámi/ znákowa inſkrypcyą. Imperij ſpes alta futuri. Przyſzłego Króleſtwa wyſoko nádźieią. Ják by chćiał rzec. Co by

Camis. l. 6.

wás ô waleczni Rycerze wtym kongreſsie do mężnego
znieprzyiácielęm záchęcić miało wocży zpoyrzenia/ y ge-
neroſa pectora do krwáwey zapalic vtárczki/ ieżeli nie
nádźielá Liliowego Kroleſtwá. iákoßkolwiek żywot
wieczny nazywá ſię/ lub viſio, widzęnięm S. Tom.
Scot. Matth.5. lub fruitio, záżywániem/ lub merces zápłáta. lub
2.ad Primam.4 Korona. S. Paulus. Chryſtus P. ieſt żywotęm Ego
Ioan.11. ſum vita. Jeſt Kroleſtwem. Regnauit à ligno Deus.
Eccl. Cath. niem ſię ſcżyci Bernard S. gdy wßytkie męki Chry-
ſtuſowey inſtrumęnty wrękách ni wonne kwiecie trzyma/
dla nich wßyſtek miłośćia roſpływa.

Wtory przymiot Liliey/ iż ieſt białego mlecznego
l.18 Eth c.9. koloru/ Lilium lactei coloris flos. S. Jſid. Zná-
czy Bernarda S. Aniolá wćiele. Anioł miłośćia Bo-
żo pałaiacy inßego niemá obiectum widoku/ tylko P.
Bogá/ dlá tegoß pięknośći iego żadne zczernic niemogły
infeſtácye pokus/ Bernard S. Anioł nie natura ale
gratia z źięmie ku niebu wzbiiaiac ſię kontęmpláciámi prze-
chodził Cherubinow/ Seráfinow/ Kſięſtwá/ Pánſtwá/
Throny/ do ſamego przyſtępowáł P. Bogá. Anioł/
Breu. Rom. ktory bárdźiey z Aniołámi w Niebie niż zludzmi konwer-
ſowal ná źiemi Cæleſtem vitam agebat in terris. Anioł/
ktory nieſkáżitelno ſtworcy ſwoiemu prezentowáł czyſtosc/
de virb.c.23. Virginalis integritas Angelica portio eſt. S. Aug. Że
Anioł wonym Niebieſkim ogrodzie do tych czas zacho-
wuie biała czyſtośći Lilia. Niedzyw Bo niemá tákiego
obiectum/ do ktorego by myśl/ ſwoię obrocił/ ciało
ni łáncuch ziednoczył/ krew ni lampę zápalił/ oczy ni
promięnie wſłonce wlepił. vrody do ktorey by ſprzyl.
gnoł/ pieknośći wktorey by ſię zákochał/ obludy ktora by
go zdrádźiłá/ pochlebſtwá ktore by ſerce iego zránilo/
vkłonow ktore by go oßukály. Ale że Bernard S. wmło-
dośći lat/ wdeliciach/ ſwiata/ wokazyách codźiennych
do złego/ wpieſczotach Rodzicow/, depce piaceuolezza,
bierze

bierze ná wodze ſęnſualne appetyty/ wſzytek w Bogu żyie/ między ciernięm nieſtátecznośći ſublunárney niedotkniona od wſzelákiey záráży zoſtáie Lilia/ Alfeus to rzeká Arkádiyſká przes morze Adryátickie biezaca ſłodkośći iednák nietrácaca/ cud to niebu niewidány/ życ wciele bez ciáłá/ bydz ná ziemi iák wniebie/ bydz człowiekiem iák Aniołęm. Angeli ſine carne viuunt Virgines in carne triumphant. S. Ambros. L. 2. de hab. virg.

Zięzyká poznác iákiey kto ieſt náciey y rodu/ z Greckiego Greká/ z Láciuſkiego Rzymlaniná/ z Polſkiego Poláka. Kuchárká Pilátowá Piotrá S. vznała Galileyczykięm/ nie zperuki iáko włochá/ nie ſkurty iáko węgra/ nie zkontuſzá iáko Poláká/ nie zkręconego wąſá iáko Fráncuzá/ nie zkábátá iáko Niemcá/ ále zmowy. Loquela tua manifeſtum te facit. Język ćie wydáie. Guillelm Abb. O S. Bernárdzie piſze/ Loquebatur lingua Angelorum iezykiem mowił Anielſkim/ ták był w mowie łágodny y przyięmney iż słowá iego káżdego rozweſelały/ akty zbáwienne duſze kármiły y Duchęm Boſkim nápełniáły. vſtá to tilko wymawiáły co Aniołowie nieprzeſtaynie powtarzáio. Acoſz tákiego? Dawid Prorok S. o Aniołách mowi. In templo eius omnes dicent gloriam Ps. 28. Inſza czyta verſia omnes dicent Amor. Ni oczym Aniołowie nie myſlo/ nie mowio/ nie tráktuio/ tylko ô miłośći. Bo wniebie vſtánie nadzieiá/ wiárá/ ale miłość záwſze trwáć będzie. maior autem horum eſt charitas. Ja gdy bym był zá czáſu Bernárdá S. żył ná ſwiecie y ná iego ſwiątobliwośći pátrzał komplement/ y ſłuchał dyſkuruiącego nieprzeſtaynie ô P. Bogu/ ſtanał bym był przy tych/ ktorzy Jakobá Pátryárchę/ Máláchiáſzá Proroká/ Janá S Krzciciela bydz Aniołámi rozumieli znieba ná źięmię ztąpionymi/ álbowięm Bernárda S. Anielſkie były słowá. IESV flos Matris Virginis, amor noſtræ dulcedinis Matt. 28. L. 7. c. 6. Theol.

nis Jezu Kwiátku Mátki czyſtey/ Duße miłoſcią
Serm. 48 in Cant. T. 1. żárzyſtey. Jcoś niegdy Bernárdźie S. przypátruiąc ſię pierzchliwey młodośći ludzkiey ni białey Liliey mowił/ to ią o tobie dálеko ſłußniey mowić będę. O candidum Lilium, ô tener & delicate flos? plenus eſt mundus ſpinis, in terra ſunt, in àère ſunt, in carne ſunt, vide quomodo ambules, verſari in his & minimè lædi, Diuinæ potentiæ eſt non tuæ virtutis. O piękny y rozkoßny kwiećie Liliowy/ wyroſłeś ná świećie pełnym ćiernia/ chcećie źiemią pożrzeć/ powietrze vſußyć/ ćiáło ſpálić/ pátrz gdźie máß chodźić. Poki Liliá rozłożyſtemi liſtkámi wniebo pátrzą/ poty ſwą piękność y wonią záchowuie/ ledwie ſię ſłupek iey złámie od wiátru/ álbo ludzká ręká náchyli ku ziemi záraz
Bercer. T. 2. gláno y kolor tráci/ Si fractum fuerit candorem amittit. Bernárd S. był ták wżyciu ſwym oſtrożny/ iż nie tylko zrodzonymi śioſtrámi/ lec áni zwłáſną Mátką ſam/ rozmáwiáć niechćiał/ áby go były białogłowſkię iedwabne słowká ni vroki nie zárázily/ d o ſwobody nie vludzily Pytáią ſię Filozofi/ ſkąd pochodźi . iż niektorzy ludźie ſámym ſpoyrzeniem czynią ludźiom vroki . O-
Aul. Gell. l. 9. culis exitialis ineſt faſcinatio. Czy to ieſt ſkutek nátury?
Plutarchl. czy czártowſki? czy opiniey Ludzkiey? Ariſt. mowią/
Bobl. 34. iż vrok bydź może przyrodzonym ſpoſobem/ ták. Czło-
Alb. Mag. wiek má wſobie quandam qualitatem veneficam, iákis przymiot vrzekáiący/ znátury álbo przypádku przydátny / tęn záráza powietrze/ ktore gdy kogo doydźie záraz ie wſtę zábierá/ y vroku nábywá/ oſobliwie dźieći y gładkiey młodźiáni kompleyxiey/ venuſtiores facilius hanc infectionem recipere queunt. y owßem gdy
Iden. chwale vrodzáyne drzewá/ plenne zbożá/ piękne konie/ wypáſłe bydłá/ ták ie vrzeką iż poſchną. Stąd piękne kwiáty plotámi/ párkánámi/ murámi obwodzą/ ſtrážą opátruią/ inne od słońcá záſtáwiáią/ inne delikadße

sze áby ich wiátry / pluski / mrozy szkodliwe nie doszly szátkámi nákrywáia / wiedząc iż Magnus thesaurus magnâ Hildeb. ep. 71
custodiâ eget. Oko biáłogłowskie vrokiem / záráżą / mroznym aquilonem, słońcem iest záráżáiącym / strzegł się go Bernard Swięty. iák nieprzyiáciela głownego l' inimico di donna; ták go antonomasticè włoski názwał Káznodzieiá / záczym kwitnąc będzie przed P. Bogiem Ps. 91
ná wieki iáko Liliá. wonności niestrácił Anielskiey / Et non- Æneid. 11.
dum sua forma recessit.

Wielká Chrystusá P. miłośnicá Mágdáleną / bárdzo z śmierci iego zstrápiona / nieználáz szy go w grobie tylko w postáci ogrodniká vznáwszy / chce mu niski oddáć pokłon / ná koláná páść / zá nogi obłápić / áż iey tego dene- Ioan. 20.
guie. Noli me tangere. Niedawno Mágdaleną siedząc v nog Chrystusowych gorzkiemi one polewáłá łzámi / wárkoczem miásto ruwalniy ocieráłá / częstym cáłowániem nápieścić nie mogłá / á teraz się iey dotykáć niedá: y szczęśliwszyż to Apostołowie / ktorzy pod czás męki iego zvciekáli / ániżeli Mágdaleną ktora pod krzyżem stoiąc vmieráiącego nie odstępowáła y zmárłego Ciáłá do grobu kłáść dopomágáłá? Przecię zgromádzonym Apostołom dozwáłá probowáć prawdziwego Ciáłá swego. Palpate & videte quia spiritus carnem & ossa non habet. ná- Luc. 24.
wet Tomászowi S. pálec wbok swoy kłáść roskázuie / Mitte digitum tuum in latus meum, á Mágdalenie choc nábożney dewodce zábrániá; w... ział dobrze iák wiele złego ludziom iáko liliom konwersácye przynoszą biáłogłowskie. Andrzey Syn Karolá Pannonskiego Krolá / od Joánny Krolewny Sycylieyskiey zábity iest / że go sobie z polityki nie vpodobáłá. Ninus Krol Pśámnitycki Volater.
od Semirámidy zginął / że iey tylko dzień krolowáć dopuścił. Cæl.
Fabiiá w Fábricyánie noz vtopiłá / áby wolności záżywá- Plut.
łá. Dotknęłá się raz zchorzáłá niewiástá kráwędzi száty Ioan. 20
Chrystusowey / álić záraz czyni inquizycyę. Quis me

 tetigit?

tetigit? Ten to pytá ktory miał madrość Boſką/ in
fuſam & experimentalem; Ten ktory z nátury ſwo-
iey & ex vi vnionis hypoſtaticæ zgrzeßyć nie mogł;
Ten ktory náyſkrytße widzi táiemnice: Będąc iednák
náypięknieyßym kwiáteczkiem Liliowym Ego flos
campi & Lilium conuallium, przez ſmierć krzyżową
vwiędłá byłá tá Liliá/ znowu przez zmártwychwſtá-
nie odkwitłá. Refloruit caro mea, dlá tegoß przykazuie
áby go nikt nierußył. bo iáko Liliá dotkniona ręką
wiednieć poczyná/ ták czyſty żywot wiátrem niewſty-
Idiot. du zarázony krußeie. Ne qui ob peccata in ara Cru-
Serm. 5. de cis elanguit, per attactum peccatricis emarceſcat.
Reſur. Záproſił ráz Chryſtuſá P. ieden Xiążę do Zámku
ſwego/ áby iedynaczkę Corkę iego przyßłych expektátywę
Math. 9. nádzieię/ zmárłą do żywota wſkrzeſił. Filia mea mo-
dó deſuncta eſt, ſed veni impone manum tuam ſuper
eam & viuet. iáko miłośćią zbáwienia ludzkiego á ſnie
Serm 71. de mammoną pięniężną námkány Medyk. Venit de Cælo
Temp. l. 10. medicus quia in terra iacebat ægrotus S. Aug. Idzie
zochotą do pálácu/ we drzwi wchodzi/ álić vſłyßy
lámentuiących Rodzicow/ płáczących krewnych y przy-
iaciół/ łkáiących dworzánow y gośći/ wzdycháiący
Frencymer. wnidzie do Sáli gdzie ciáło zmárłe iuß do
grobu vbráne leżáło/ obróciwßy ſię do ludu wkoło ſto-
iącego/ rzecze: Non eſt mortua puella ſed dormit.
Nie vmárłá tá pánienká ále ſpi. A iák że to nie vmár-
łá zktorey ciáłá vſtąpiłá dußá á ſmierć ieſt ſeparatio
animæ à corpore? iák nieſkonáłá ktorey niegdy rumiána
twárz z koloryzowáná zetruchłáłá zoſtáłá? Iák że to ſpi/
ktorey ſie ſnem nieocknionym vſpokoioney do budźić nie-
mogą? podobno nieumárłá bo od żywotá wkrotce ży-
wot wziąć miáłá: podobno ſię zdrzymáłá/ bo v P. Bo-
Serm. 34. gá ſmierć ieſt ſnem/ Apud Deum ſomnus mors eſt. S.Chri-
in Euang. l. 8. ſoſto. Ale iá rzekę z Báezą. Vbi virginitatis flos viret
c. 1. § 9 mors

mors esse non potest. Nigdy nie umierá kto Anielskiey/ Pánienskiey Liliiy nie zesspeci / nie skorrumpuie/ smierć nie náyrzy gdzie iest Báránek pásący się między Liliámi. *Cant. 2.*

Przechodziły się iák w ogrodzie między kwáterámi pácholętá od Nábuchodonozorá Królá do ognistego piecá destynowáne / wpoysrzodku wybucháiących płomięni sáme chwały Boskiey zrywáły kwiátki ; nie tylko ich ogięn nie spárzył / zły wiátr nie doszedł / smierć nie dotknęłá / wpopiele nie pogrzebłá / ále przy rzezwości zostáwiłá Ambulabant in medio flammæ laudantes Deum. *Dan 3.* To dziw / iż sam Krol kázáwszy trzy Niewinniątká do piecá wrzucić/ obáczył czwártego Synowi Bożemu podobnego. Ecce video quatuor Viros solutos & ambulantes in medio ignis & species quarti similis Filio Dei. Zkąd sie wziął czwárty? czy to był iáki Adauctus, S. Felixowi do Męczęnskiey Korony przydány? czy fántázma? czy Anioł płomięnie gászący / y *Lyran. 16.* one dziádki chłodzący/ bo się im ták nie nowiná pokázowáć Apoc: Ey był to Syn Boży. Nie lepieyże mu w Ráiu mieszkáć ániżeli wpiecu? między Aniołámi ániżeli dziecmi? wchwále wieczny roskoszny ániżeli wpożeráiących ogniách? In eis medius quasi inter Lilia Dominus pascitur eo quod semper requiescat in cordibus diligentibus castitatem. Apon- *Serm. 72 in Cant. T. 1.* W poysrzodku niewinniątek iáko między Liliámi chodzi / bo nie má nic milszego nád niewinność. Z tey okázyey Bernárd S. do káżdego czystość sumnięniá miłuiącego mowi/ Cura habere Lilia penes te, si vis habere habitatorem Liliorum habitantem in te. Chcesz áby wtobie ni ogrodzie Liliowym mieszkał Oblubieniec Niebieski / miey Liliowe sumnięnie/ á osięgniesz go snádno. Dlá tegosz Bernárd S. zásłużył máluchnego P. Iezusá z Fráncisz kięm/ Antonim/ B. Kostká piástowáć/ bo dziecinne/ czyste sumnięnie mieli.

Wielkie máią Aniołowie SS. od Bogá sobie konferowáne prerogátywy/ bo záras stworzeni wzięli od niego łáskę Condens naturam & largiens gratiam: Vmieli iey actibus meritorijs, pokora/ posłuszeństwęm/ miłośćią przeciwko Stworcy swęmu dochowác/ złożywszy ich nie physicè z máteriey y formy/ ále tylko metaphysicè ex genere & differentia, dawszy niesłáżytelnosć indefectibilitatem nieustáłość ab extrinseco, gdy iednych iáko dworzánow pokoiowych przy Máiestácie swoim chowá/ innych Sekretárzámi/ Referendárzámi/ bo Superiores illuminant inferiores czyni/ gdy się záwsze widzęnięm y záżywánięm Istnośći iego Boskiey páśą y bánkietuią/ á to wszytko ô suchotách/ ô głodzie pośćząc spráwuią. Athan. S. Ieiunium Angelorum cibus est, & qui eo vtitur Ordinis Angelici censendus est. J S. Chryzostom. Non est homo sed fermè Angelus, quia fermè Angelus est ieiunans. Człowiek páśący duszę postęm/ w poczet Aniołow SS. ma bydź policzony.

L. de Virg.

T. 2. de Ieiun.

Judytá Páni S. mieszkáiąc z dziadkámi swymi wpewnym álkierzyku ni w klasztorze/ ieiunabat omnibus vitæ præter Sabbatha, miasto zárębowániá mięs/ záprawo korzęnnych/ post dożywotni w domu swym záłożyłá: Máiąc przeklętego Holofernesá bytnośćią swoią zwoiowác/ gládko vrodę páchniącymi oleykámi/ rośczosánym włosęm/ złocistą mirhrą/ szatámi floryzowánymi/ sándałámi wysmukłęmi/ záusznicámi/ łáncuchámi/ pierśćięniámi/ kánakámi drogięmi/ assumpsit & Lilia. Ná co wzięłá Liliy? lepiey; było wziąc tuwálnię háftowáną iáko inamorátowi/ álbo rostruchan złoty iáko głownęmu piiákowi/ lub listy supplikuiące od miastá Betuliey iáko Hetmánowi/ álbo obfitość złotá iáko żołnierzowi korrupcye ákceptuiącemu. bierze iednák Lilie: bo mowią Náturálistowie/ iż przy Liliách trzeźwo się chowác potrzebá

Iudith. 8.

trzebá/ álbowiem odor acutus wonią przenikła/ ktu-kowi goracemu prędko doda większey mocy iż go vśpi; Holofernes obżártuch/ piiák/ záśnął/ głowy pozbył/ á Judytchá S. postu niezłamáłá/ choc w Námiocie Hermáńskim zá zdrowie pełniono/ w kotły bito / czołem vrodźie ádoracye stroiono / Non permisit me coinquinari ancillam suam. przecię Swiętá wdowá przy nieskáźitelney zostáłá wstrzemięźliwośći. S. Bernárd. Ita ieiunio deditus erat, vt quoties sumendus esset cibus, toties tormentum subire videretur. ták się kochał w pośćie/ iż ieść/ było mu ná mękę iść.

Już mnie z tey Anielskiey Liliey wdzięczny świątobliwośći záłátuie zápách. Maximam flagrantiam habet Lilium. Thophilact. Tęn że mowi/ Cum in Ecclesia videris aliquem bene viuere, & luce virtutum coram hominibus splendere, illum vocato Lilium. kto żyćiem dobrym y świątobliwośćią cnot w oczách Ludskich rozświeci/ godźięn tákowy náźwiská Liliowego. Niech kazdy intellektualnymi spoyrzy oczymá ná Bernárdá S. w Cisterciéńskim Klasztorze pierwsze Zakonu Bráci swoiey zákłádáiącego fundamęnty/ áż on wtákich się zákochał bogomyślnościách/ iż oczymá świátá nie widział/ vszymá gdy do niego mowiono niesłyszał; gdy się go dotykano w vstáwicznym zachwyceniu będącego nieczuł; gdy z prácowánym/ zmáceroważnym/ vmártwionym członkom odpoczynku vżyczał/ muchę brzęczącą słyszał; rzekę/ iż tákowy człowiek od zmysłow odległy iednoczy się z Bogiem/ Homo quantò minùs sensu viget tantò potentior est ratione & intelligentia. Hugo de S. Vict. Widźiec go na modlitwách od ziemie ná powietrze podniesionego/ na medytácyách miłośćią Seráfickо zápalonego; w kápitulárzách v nog wszytkich Bráci zwielkiey pokory leżącego; ná dyscyplinách krwią broczącą spluszczonego: przed Biskupstwami Genuenskim y Mediolánęn

Breu. Rom.

L. 10. c. 15. de cæl. Hier.

C3

diolánenſkim wciekáiącego/ áby był iednym z tych ktorych
Chryſtus P. tu zá żywotá ná świecie beátyfikował/ Beati
Matth. 5 pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum Cœlo-
rum. Co to zá vbodzy w Duchu? S. Auguſt. rozumie
T. 3. ſer. 9. pokornych. S. Bernárdyn tych/ Qui ſunt ſine Spiritu
art. 2. c. 2. ktorzy wſobie niemáią Duchá. á podobnáż to żyć człowiekowi bez duchá? Abhorret natura vacuum. Ey máią ludzie ziemſcy duchá do nábyciá godnośći/ prelátur/
Idem. doſtátkow/ á S. Bernárd dlá oſiągnięnia niebios/ Terrenis vacui cœleſtibus implebuntur. ktorzyż potym od Chryſtuſá ſpecifikowáni/ ſą tu ná źiemi Kánonizowáni? quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Nie mowi że im dáne będźie po śmierći Kroleſtwo/ ále iuż wźięli wiecznośći koronę: ktoż błogosłáwiony zá żywota? Nemo in vita beatus. Znáyduią ſię przećię Qui terrena nec
Idem. ſer. 2 de concupiſcere neq; poſſidere nouerunt, ſunt cœleſtes
paup. art 3. rationabiles creaturæ. ktorzy nie prágną co oko zoczy/
c. 2. ſercá nie przykłádáią do czego áppetit wiedźie/ oſiągnąć niechcą/ czego bliźni z wielkim ſtárániem nábędźie. Nie iedęn máiętność zgruntu ſpuſtoſzoną wyſtáwi ni Ná-
3 Reg. 21. both winnice/ álec ią Achab chciwy wydrzę. drugi wſpá-
Tb. V. H. niáły páłác ni Publ. Clodius koſztuiący 148 tyśięcy wybuduie/ ále ćie dlá niego Milo złośliwy zábiie. Trzeći/ Kośćioł ozdobny ni mądry Salomon ná chwałę Bożą wymuruie/ przyſtąpią zfáworámi Páńſkiemi intruzowie/ zeć klucze odebrác záchcą. Bernárd S. kontentuie ſię powołániem/ bydź niechce Alexándrem ktoremu świát máły był/ ále przeſtworne piekło. A iá z tego dyſkurſu trzy vboſtwá vpátruię rodzáie; ieden ktorzy máło co máią/ drugi tych ktorzy mniey/ trzeći owych ktorzy nic práwie nie máią/ á tákowi ſą obywátele Niebieſcy Habita-
T. 3. ſer. 9. tores cœlorum nihil terrenum habere probantur. S.
ar. 3. poſt Bernardinus. ci to ci/ duchem tylko żyią Niebieſkim.
Epilog. Inni choc duchowni Amant primos accubitus, wiozą
ſię

ſię przy Dworách / Kſiążętách / wielkich Pánach / pierwſi do rády / fákciy / promociy / tego záleca choc niezáſłużony / owego źle vdádza choć godzien wielkiey zá prace nádgrody. Bernárd S. w rożnych Concyliách przy Pápieżách / Ceſárzách / Krolách / w wielkiey weneráciey przy nich mędrośćią diuinitùs dána ni słońce iáśniał / wſzyſcy go zá oraculum świątobliwośći / zá cud łáſki Bożey mieli / á przecię ſię do Kláſztorá rytyrował / w nim iák wniebie mieſzkał / á ieſli / quod virtutes tot lilia ilo kto názgromádzá cnot / tylo názbierá Liliy / Toc z Bernárdá S. ni z liliey wſzytkie wyniknęły cnoty. z Cyſtercium ná wſzytek świát rozeſzłá ſię doſkanáłośći słowá / pełno iey w Rzymie y we Włoſzech. Hiſpániey y Fránciey. w Angliey y Niemczech. w Węgrzech y Czechách. w Polſcze w Indyách Antypodách. Habent & Lilia odorem ſic mores habent odores. Liliy y cnot ieden słynie zápách.

S. Bernard Serm. 71 in Cant.

Idem. ibid T. I.

Zádáłá niegdy duſzá niebieſká od Sálomoná opiſáná / złączyc ſię z ſwym oblubięńcem Swiętym / Trahe me poſt te. Pánie moy czuię w ſobie iákes nieſpoſobność / do bieżenia zá tobą prędkiego oziębłość / niemam zupełney doſkonáłośći ktoraby mi ſkrzydeł Pegázowych dodáłá / day mi ponętę / à curremus in odorem vnguentorum tuorum. Vważćie ſámá proſi Oblubięnica ô łágodne zá ſobą pociągnięnie trahe me, áż záráz ták wiele innych wkompánią ſwoię przybierá towárzyſzek / Non curram ſola, licet ſola trahi petierim, curremus ergo ſimul & adoleſceentulæ mecum meis operibus excitatæ. Niedziwuycie ſię że ták wiele zá mną bieży kompánek bo ſię do moich dobrych vczynkow przywiązáły. Bernárd S. od P. Bogá Fundátorem Cyſtercyenſkiego Zákonu zoſtáwſzy / gdy ſię ſámym tylko P. Bogiem paſię / áż ći ná prymordyách Nowicyáckich 30 naycelnieyſzych młodźiánow wyſoce zrodzonych / zá iego bieży świątobliwośći odorem / áż

Cant. 1.

Hug. Card.

ći

á Mátki ſynow kryla/ mężátki męzow zámykáła żeby
ȥniemi diuortia nie czynili/ á Zakonnikámi nie zoſtáwáli.

Dopiero teraz ſpekulácyę dochodzę/ dla czego Chry-
ſtus chciał mieć Apoſtołow rybákami/ ále bez ſieci. wo-
zwie do ſiebie Piotrá y Andrzeiá od łowięnia ryb/ do
Matth. 4 pozyſkánia duſz zświátá Niebu/ zaraz relictis retibus ſe-
cuti ſunt eum. Bez ſieci zá Chryſtuſem poſli. ſieci ſą
to inſtrumęnty do łowieniá ryb/ptáſtwá y zwierzow. Apo-
ſtołowie poſtáręmu bydz mieli rybákámi Nomen muta-
uit, officium non abſtulit. V. Beda. Czymże łowic mieli?
ogarow/ chartow nie chowáli/ ptákow cwiczonych ná
rękách nie noſili/ łázek dla nagániánia do mátni nie mie-
li/ ſine pera baculo &c. Tylko to wiedzieli dobrze iż
rękámi chwytác potrzebá duſze/ vczynkámi dobrymi/
przykłądęm/náuką. Niewiele ſpráwiſz Retoryká Quinty-
liáná/ áni eloquęncya Tulliuſzá/ áni perſwázya Demoſthe-
neſa/ áni árgumęntácya Aryſtotelesá wyrwác iednę duſzę
zrąk ſzátánſkich/ a oddác ią niebu/ ieſli bárdziey nárabiác nie
będzieſz prácámi duchownymi/ vczynkámi świątobliwymi
in Euan. l. 6. Equidem qui piſcari velit homines, relinquat retia, ſolis
c. 1. §. 25 vtatur manibus, nam non retibus ſed operibus capitur
homo. Báeza. Piotr S. gorącym kazániem miękczył
ſercá Zydowſkie/ iż ich w Chryſtuſá ná trzy tyſiące v-
Act. 2 wierzyło. Jędrzey S. wiſząc przez trzy dni ná krzyżu
Brev. Rom. cierpliwością wiele duſz pozyſkał niewiernych. Ján S.
wyrzucaiąc ná oczy Herodowi nierząd/ chętnie przyimo-
Mar. 6 wał iego ſtrofowánia. Páwel S. vſtáwiczną ná ziemi
ni słonce po niebie odpráwuiąc peregrinácyą/świát wiá-
rą S. Kátolicką oświecił.

Luc. 3. Piſze Ewangeliſtá S. ná iednym mieyſcu/ iż do Janá
S. Krzcicielá ná puſczy mieſzkáiącego/ ſtáło ſię słowo
Pánſkie Factum eſt Verbum Domini ſuper Ioannem
Zachariæ filium in deſerto. Ná drugim tákże. Ma-
Luc. 1 nus Domini erat cum illo. Byłá z Janęm S. ręká Pań-
ſká

ſtá w domu Oycá ſwego báwiącym ſię. Izáli ſámo ſło-
wo Boże nie było doſtáteczne y ſkuteczne zoſtáwáć z Já-
nem S. albo ſámá ręká Páńſka przedziwne dzieła w nim
operuiąca? wſzechmocne ieſt ſłowo Boże/ nim ſtworzo-
ne ſą niebioſá y ziemiá/ Aniołowie y żywioły/ zwierzę y P. 28.
ryby: mocne ieſt/ bo łamie Cedry Lybáńſkie/ kruſzy wy-
niośłe cypreſsy/ wywracá ozdobne pálmy/ wykorzeniá
zielone Láury: ſkuteczne ieſt/ bo chorym zdrowie/ vmár-
łym żywot/ grzeſznym łáſkę y zbáwienie daie: Ręká tak-
że Boſká vformowáła człowieká/ Jobá w ſczęſciu do-
tknęłá/ ſlepemu Tobiaſzowi wzrok przeklárowáła/ paſtu-
chow na krolewſkie wſádzáłá Maieſtáty/ toć mogło ſá-
mo tylko zoſtáwáć z Janem S. ſłowo/ álbo ſámá ręká
Boſka/ á przecię ná przemiány chodzą. Vwáżcie iednak
gdzie z Janem S. ſłowo/ in deſerto ná puſczy/ gdzie
ludzi nie máſz/ konuerſáciey żádney nie pytáy/ tam Jan
S. w ogrodzie duſze ſwoiey kwiecie cnot SS. ſczepił/
ſámo páſł bogomyſlnoſcią/ życiá oſtroſcią karmił. W mie-
ſcie záś gdzie ludzi pełno rozmáitego ſtánu ý humorowá-
tych/ tám ręká Páńſká z Janem S. áby ich przez vprze-
dzáiącą ſkuteczną y rátuiącą łáſkę do zbáwienia dyrygo-
wáłá/ z morzá ſwiátá tego do portu wiecznoſci prowá-
dziłá/ náukámi zbáwiennymi vbogácáłá/ między wybrá-
nymi w Niebie lokowáłá Pleniùs opere docetur quam ſerm. de Ieiun.
voce. S. Leo PP. Ktoſz wypowie Bernárdá S. práce
około zbáwienia ludzkiego? kto ogniſte ſercá grzeſznikow
przerázáiące kázániá? kto duchowne ſynom ſwoim Zako-
nowi zrodzonym zoſtáwione náuki? kto kśięgi ręką iego
ſpiſáne przeczytá? kto látá 63. doſkonále przepędzone/ zá-
ſług przed P. Bogiem pełne zráchuie? kto SS. Mę-
czennikow/ Wyznáwcow/ Pánienki Zákonu tego S. Cy-
ſter. policzy? kto ſię náwet nie zdziwi/ iż ieden Alánus w
Zákonie tym táko kwitnął mądrośćią. Qui totum Scibi-
le ſciuit. wſzytkie vmiał náuki. Z kąd má przywileie ten
D zákon/

zakon / iż naywyższe sądy odpráwowáć się nie mogą w Rzymie / we Franciey Nisi sit vnus ex Cisterciensibus? Z kąd ták wiele Krolow / Gualterus Syn Krolá Szkodzkiego. Joachim Krol Arágonski. Alphonsus VI nazwány Castus Krol Arágonski. Hermán Krol Sardynski. Fridericus III. Cesárz. Henricus Krol Fráncuski y innych zbiegło się? tylko iż ich niebieska Bernarda S. pociągnęła doskonałość.

Sam Bog z ogrodá ziemskiego / rękámi swymi Lilia przenosi do dziardynu niebieskiego Bernardá S. Qui colligit Lilia wszelkim wonnieiącego swiątobliwości zápáchem do tych czás z trumny iego wynikáiącym. Liliy tey nie nachylił wiatr prozności / nie złamał wicher niestáteczności / nie tknął tarn niepráwości / nie vsuszył vpał cielesności / bez álteraciey naymnieyszey / bez gorączki / bez żadnych bolow rozłączenie duszę z ciałem vprzedzáiących / w sámey miłości Boskiey rospłyniony / szczęśliwie w Bogu zasnął / obdormiuit in Domino.

Cant. 6.

Pisze Rodericus iż z sercá S. Witálissá Biskupá Sálisburgenskiego z trumny wyrosły Lilie / ktore przez kámienie / mármury / grobsztyny przeszedszy / nád grobem zákwitły / przypisał im te wierszę

O felix tumulus, cuius de funere surgunt
Flores, qui casti signa pudoris habent.

Dowćipnie Æmilianus Symbolista z ynwenciy swoiey wyrwánym Liliom w státku stoiącym przypisał Et auulsa florent. Jnne kwiátki zerwáne prętko vsycháią / prochnieią / iednák Lilie długo trwáią. W Oycu Bernardzie S. ni żywym naczyniu od Bogá wybránym kwitną Lilie Synowie duchownie zrodzeni Cysterciensowie w Wągrowcu od lát 558 fundowani / w nowym ogrodzie promowániu chwały Boskiey / z pożytkiem dusznym miástá wszytkiego y przyległości iego / renowowáni Wielkiey dodáie ogrodowi temu ozdoby / mądrości / pobożności /

przykłá-

przykládęm dobrym/ vkládnościo Zakonne Kwitnacy J. P. J. Mć X. Chryſoſtom Gninſki Opát Wagrowiecki/ Referęndarz Koronny/ wyſokich expektatyw w Kościele Bożym Prałat. Nazwał niegdy Frydetyk Ceſarz Opatow Cyſtercyenſkich Columnas Ecclęſiæ. gdy ſię ich modlitwom goracym rekommęndował. Innoc. IV. Nicolaus IV. Eugen. IV. Alexand. IV. Pápieże przyznawáli/ Totus mundus plenus peccatis ſuſtentatur Orationibus Ciſtercienſium. Podeprze (nádzieia w Bogu) wkrotkim czáſie y ten Senatorſkiego Domu iaſny potomek/ Kościoł Boży ni Láteranęnſki Franciſzek S. Zakon ſwoy ni Athlas ſwiát. Trzyma Lilię w rękách Kázimierz l. 12 c. 22. S. piſze Plin. Jeſt iedęn kwiat ná kſztálc Liliy nie dáleko Arábiy/ in Nabathea/ názwány Iuncus Odoratus/ ktory rozliczny wydáie z ſiebie zapách/ to rożany/ to fiołkowy/ to gozdzikowy/ to Liliowy. Kwitni długo

Przew. w Bogu M. X Kázimirzu Jankowſki

Przorze y Plebánie tuteczny ze wſzytka Bráci

twoiey ſwiatobliwe Kongregácya Bogu/

Kościołowi/ y Niebu. Florete

flores ſicut Lilium & date

odorem, bez

Amen.